

แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ

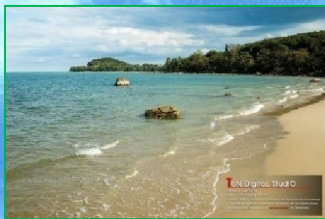
ดร.ทรงธรรม สุขสว่าง (ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า)

สถาบันนวัตกรรมอุทยานแห่งชาติและพื้นที่คุ้มครอง สำนักอุทยานแห่งชาติ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ

1. เหตุผลความจำเป็น
2. ข้อมูลพื้นฐาน
3. ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ
4. การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ของอุทยานแห่งชาติ
5. วิสัยทัศน์
6. พันธกิจ
7. วัตถุประสงค์
8. ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์
9. แผนงาน/โครงการ และงบประมาณตามกลยุทธ์และยุทธศาสตร์
10. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

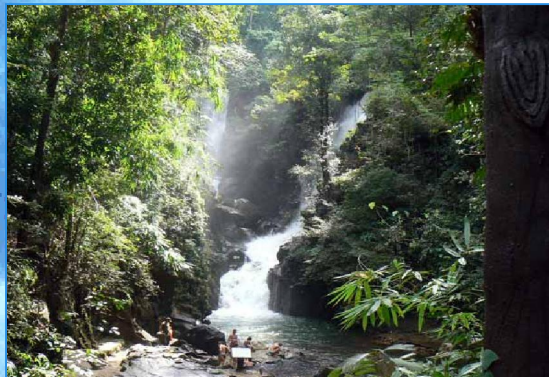
ให้เหตุผลและความจำเป็นของแผนแม่บท

**“สำหรับใช้เป็นกรอบและแนวทางการปฏิบัติที่มีลักษณะ
บูรณาการและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน
เพื่อให้ได้ผลลัพธ์สุดท้ายตอบสนองต่อสังคมโดยรวม อย่าง
เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด”**

ข้อมูลพื้นฐาน

- วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ
  1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
  2. การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ
  3. การศึกษาค้นคว้าวิจัย

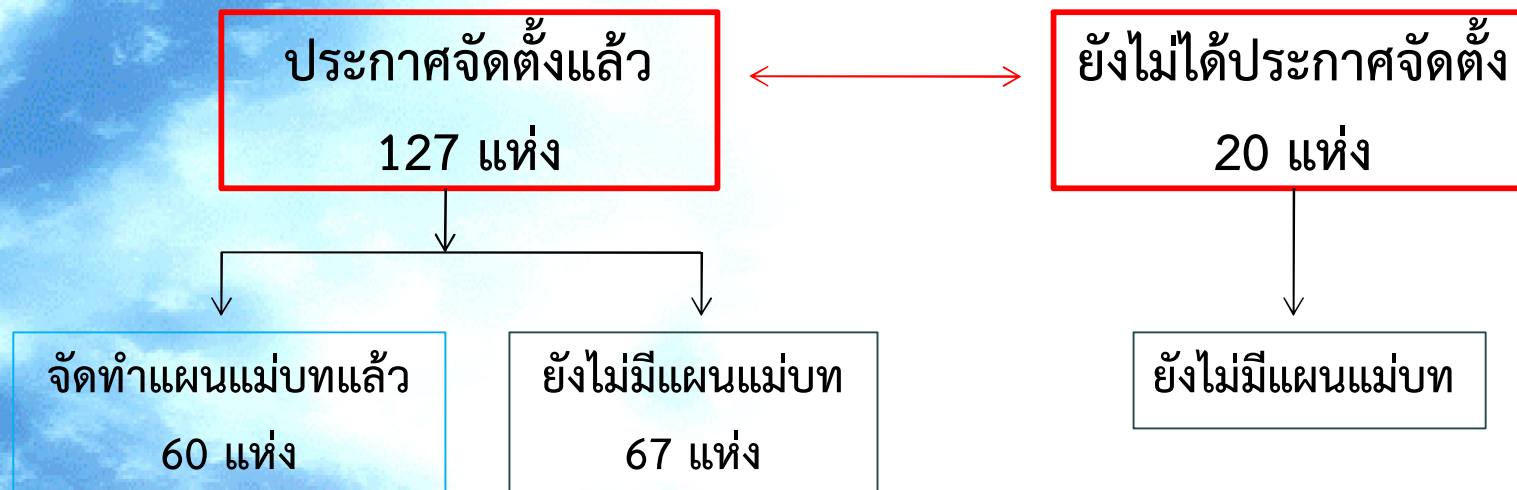
Ko Chang, Trat

ข้อมูลพื้นฐาน

- อุทยานแห่งชาติปัจจุบันจำนวน 147 แห่ง

ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ

แผนยุทธศาสตร์การจัดการอุทยานแห่งชาติมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลโดยเฉพาะในการป้องกันการเสื่อมโทรม หรือการสูญเสียของทรัพยากรธรรมชาติ ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิต ส่งเสริมการบริหารงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ และเป็นรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ของอุทยานแห่งชาติ

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. ขนาดเนื้อที่รวมต่อพื้นที่ประเทศสูงมากเป็นลำดับต้นของโลก 2. ครอบคลุมทุกระบบนิเวศธรรมชาติ 3. มีแผนแม่บทไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของอุทยานแห่งชาติทั้งหมด 4. มีโครงสร้างการบริหารจัดการ ตลอดจนมีคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ 5. มีองค์กรรับผิดชอบด้านงานวิจัยและงบประมาณ 7. มีเงินรายได้อุทยานแห่งชาติ	1. ความเสื่อมโทรมเรื่องทรัพยากร 2. พื้นที่อุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็ก 3. แนวเขตอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจน 4. นโยบายและการจัดการอุทยานแห่งชาติไม่ต่อเนื่องและไม่ได้นำไปใช้ 5. ขาดการติดตามประเมินผลกระทบโครงการ 6. การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพ 7. การบริหารบุคคลไม่สอดคล้องกับศักยภาพ/หลักธรรมาภิบาล 8. การวิจัยไม่ถูกใช้งาน 9. การบริการด้านนันทนาการไม่ส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ของอุทยานแห่งชาติ

โอกาส	ข้อจำกัด/ ภัยคุกคาม
1. นโยบายรัฐบาลเอื้อต่อการจัดการ 2. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม 3. การสนับสนุนของหน่วยงานภายนอกเช่น NGO, อบต. อบจ. สื่อมวลชน 4. กระแสการอนุรักษ์ธรรมชาติตื่นตัวสูง 5. มีวัฒนธรรมประเพณีที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว 6. มีองค์กรต่างประเทศให้การสนับสนุน เช่น UNDP, IUCN, GIZ 7. มีแนวทางการพัฒนาร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน 8. มีโอกาสในการขยายพื้นที่ปลูกป่า	1. การบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติ 2. ขาดการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ 3. เน้นการท่องเที่ยวมากกว่าการอนุรักษ์ 4. นโยบายขัดแย้งกับการอนุรักษ์ เช่น การส่งเสริมการปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง 5. ได้รับอิทธิพลจากหน่วยงานภายนอก 6. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 7. ผู้ประกอบการมุ่งผลประโยชน์มากกว่าการอนุรักษ์ 8. ความร่วมมือเรื่องการแก้ปัญหาการทำลายทรัพยากรกับประเทศเพื่อนบ้านยังมีน้อย 9. กฎหมายอื่นบางฉบับขัดแย้งกับการจัดการอุทยานแห่งชาติ เช่น สัมปทานรังนก

วิสัยทัศน์

“บริหารจัดการอุทยานแห่งชาติโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้มีความมั่นคงและสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มพูนการศึกษาวิจัยให้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ เพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

“สงวน อนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศและ
ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย
และการท่องเที่ยวของประชาชนโดยระบบการบริหารจัดการ
ที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่
เกี่ยวข้อง”

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เป็นกรอบบรรทัดฐานและแนวทางสำหรับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนให้สามารถเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อ

- การเสริมสร้างและรักษาความมั่นคงและสมบูรณ์ของระบบนิเวศ
- การศึกษา สำรวจ และวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการและประชาชนทุกกลุ่มทุกระดับ
- การท่องเที่ยวและนันทนาการของประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์

เพื่อให้การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ สอดคล้องกับ
การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์และสามารถบรรลุวิสัยทัศน์
พันธกิจ และวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อใช้
เป็นกรอบในการดำเนินงาน 4 ด้านหลัก ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ
และความหลากหลายชีวภาพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและ
การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การวิจัยและพัฒนาเพื่อ
การจัดการอุทยานแห่งชาติ
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การเพิ่มประสิทธิภาพและ
การบูรณาการในการบริหารจัดการ

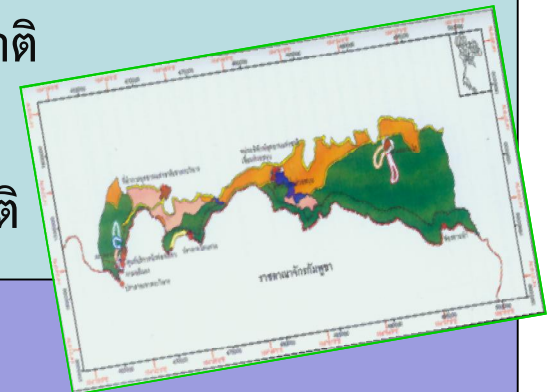

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : ระบบนิเวศ และทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติ ได้รับการสงวนอนุรักษ์และฟื้นฟู ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงและสมบูรณ์ เป็นฐานหรือต้นทุนในการผลิตที่เอื้อต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลและยั่งยืน

กลยุทธ์ 1 ป้องกันรักษาทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วม

- แผนงานปรับและหมายแนวเขตอุทยานแห่งชาติ
- แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาทรัพยากร
- แผนงานพัฒนาแนวร่วมพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ

กลยุทธ์ 2 จัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วม

- แผนงานจัดการระบบนิเวศ และความหลากหลายชีวภาพ
- แผนงานจัดการสิ่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรณี

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : อุทยานแห่งชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติ ที่มีคุณภาพศักยภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติ และ
มีชื่อเสียงในระดับประเทศและนานาชาติ

กลยุทธ์ 3 ป้องกันและจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- แผนงานพัฒนาระบบจัดการสิ่งแวดล้อม
- แผนงานพัฒนาพลังงานสะอาด

กลยุทธ์ 4 พัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมนันทนาการ
และการบริการที่ได้มาตรฐาน

- แผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ
- แผนงานยกระดับกิจกรรมนันทนาการและการบริการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ต่อ)

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : อุทยานแห่งชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติ ที่มีคุณภาพศักยภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติ และ
มีชื่อเสียงในระดับประเทศและนานาชาติ

กลยุทธ์ 5 สนับสนุนภาคเอกชนและท้องถิ่นบริการท่องเที่ยว

- แผนงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการท่องเที่ยวและที่พัก
- แผนงานพัฒนาและเพิ่มศักยภาพเอกชนและชุมชน

กลยุทธ์ 6 พัฒนาระบบสื่อความหมายและธรรมชาติศึกษา

- แผนงานพัฒนานักท่องเที่ยวคุณภาพ
- แผนงานพัฒนาระบบสื่อความหมาย และธรรมชาติศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การวิจัยและพัฒนาเพื่อการจัดการอุทยานแห่งชาติ

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : อุทยานแห่งชาติ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย และพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็น พื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

กลยุทธ์ 7 สร้างฐานข้อมูลและเครือข่ายสนับสนุนการบริหารจัดการ

- แผนงานสำรวจและประเมินสถานภาพทรัพยากร
- แผนงานพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนและตัดสินใจ
- แผนงานพัฒนาระบบเครือข่ายเชื่อมโยงและสื่อสาร

กลยุทธ์ 8 ส่งเสริมความร่วมมือและใช้ประโยชน์การวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหา

- แผนงานสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการศึกษาวิจัย
- แผนงานสนับสนุนเผยแพร่และใช้ประโยชน์งานวิจัยและพัฒนาต่อสาธารณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพและการบูรณาการในการบริหารจัดการ

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเอกภาพ บูรณาการ และได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ 9 เพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้าง การบริหาร กฎหมาย และระเบียบ

- แผนงานปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร
- แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพ กฎหมาย และระเบียบ

กลยุทธ์ 10 เพิ่มศักยภาพบุคลากร

- แผนงานพัฒนาความรู้และทักษะ
- แผนงานสร้างแรงจูงใจบุคลากร

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพและการบูรณาการในการบริหารจัดการ (ต่อ)

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเอกภาพ บูรณาการ และได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ 11 เร่งรัดพัฒนาแผนการบริหารจัดการทุกระดับ

- แผนงานระบบวางแผนแบบครบวงจร
- แผนงานเพื่อประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติ

กลยุทธ์ 12 ลดความขัดแย้ง สนับสนุนการมีส่วนร่วม

- แผนงานส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วม
- แผนงานลดความขัดแย้ง และสร้างความร่วมมือ

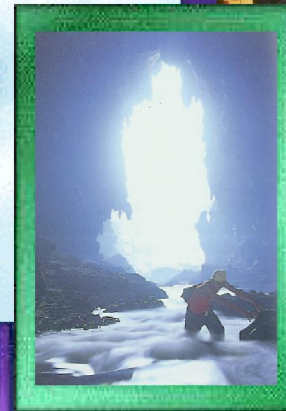
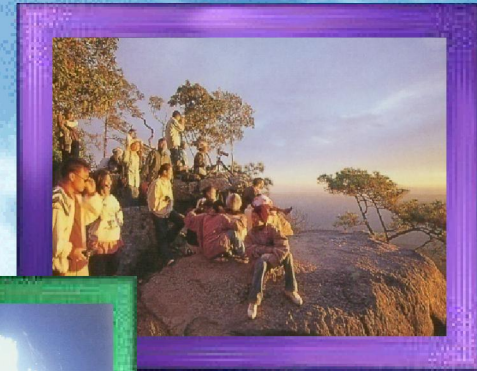
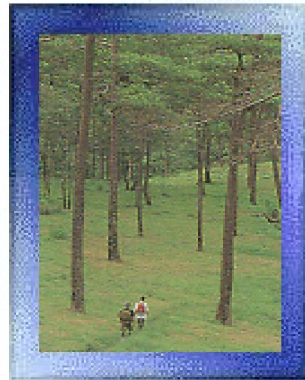

การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

กลไกการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ	ขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ
• หน่วยงานรับผิดชอบ — หน่วยงานหลัก - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช — หน่วยงานสนับสนุน - หน่วยงานสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - องค์การปกครองท้องถิ่น/ ชุมชนท้องถิ่น - ภาคเอกชน/ องค์การเอกชน • พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 • งบประมาณสนับสนุน	นำเสนอคณะรัฐมนตรี การเสนอของบประมาณประจำปี การติดตามและประเมินผล
แผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์การจัดการอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ ซึ่งมีกรอบระยะเวลา 5 ปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2561	

Thank You

ขอขอบคุณ